



Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2021 m. lapkričio 29 d.
(OR. en)

14484/21

Tarpinstitucinė byla:
2021/0255(NLE)

EDUC 398
JEUN 148
SOC 705
RECH 544
DIGIT 176

POSĖDŽIO REZULTATAI

nuo:	Tarybos generalinio sekretoriato
kam:	Delegacijoms
Ankstesnio dokumento Nr.:	13621/21
Dalykas:	Tarybos rekomendacija dėl mišriojo mokymosi metodų siekiant kokybiško ir įtraukaus pradinio ir vidurinio ugdymo

Delegacijoms priede pateikiama Tarybos rekomendacija dėl mišriojo mokymosi metodų siekiant kokybiško ir įtraukaus pradinio ir vidurinio ugdymo, kurią Taryba (švietimas, jaunimas, kultūra ir sportas) priėmė 2021 m. lapkričio 29–30 d. posėdyje.

**Tarybos rekomendacija dėl mišriojo mokymosi metodų siekiant kokybiško ir
įtraukaus pradinio ir vidurinio ugdymo**

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 165 ir 166 straipsnius,

atsižvelgdama į Europos Komisijos pasiūlymą,

KADANGI:

1. COVID-19 pandemija labai paveikė švietimo ir mokymo sistemas ir joms sukėlė precedento neturintį spaudimą visame pasaulyje ir visoje Sąjungoje. Visuomenės laisvių apribojimai labai pakeitė mokymą ir mokymąsi, taip pat švietimo ir mokymo bendruomenių komunikavimą ir bendradarbiavimą¹. Tai turėjo įtakos besimokantiems asmenims, jų šeimoms, mokytojams, profesijos mokytojams ir įstaigų vadovams, taip pat ugdymą remiantiems bendruomenių specialistams, pavyzdžiui, socialiniams darbuotojams, psichologams, kitiems konsultavimo specialistams, sveikatos priežiūros specialistams ir kultūros pedagogams. Valstybės narės sugebėjo greitai mobilizuoti nuotolinio mokymosi sprendinius ir paramą tokiam mokymuisi, daugeliu atveju pasinaudodamos skaitmeninėmis technologijomis. Padaryta naudingų išvadų dėl naujų švietimo ir mokymo galimybių, įskaitant tai, kad pastebimas reikšmingas mokytojų skaitmeninių įgūdžių ir skaitmeninės kompetencijos padidėjimas ir glaudesni mokyklų ryšiai su platesne bendruomene. Tačiau daugelis valstybių narių susidūrė su sistemos trūkumais – labai trūko pasirengimo ir išteklių pereiti prie kitokių mokymo ir mokymosi metodų, o tai išryškino ir padidino esamą nelygybę, spragas bei poreikius². Švietimo ir mokymo sistemos turi spręsti šias problemas, taip pat didinti savo atsparumą, kad ateityje sugebėtų geriau atsilaikyti kintant aplinkybėms ir prie jų prisitaikyti;

¹ Tarybos išvados dėl kovos su COVID-19 krize švietimo ir mokymo srityje, OL C 212 I, 2020 6 26, p. 9.

² Žr. Komisijos tarnybų darbinį dokumentą SWD(2021) 219 final, 1 dalis, p. 6 (2 išnaša).

2. Tarybos išvadose dėl kovos su COVID-19 krize švietimo ir mokymo srityje valstybių narių prašoma „atnaujinti tiesioginio mokymosi ir mokymo veiklą“, kartu „teikiant nuotolinio, skaitmeninio ir mišriojo mokymosi galimybes“ ir „daugiau dėmesio skiriant lygių galimybių užtikrinimui“. Be to, Tarybos išvadose dėl skaitmeninio švietimo Europos žinių visuomenėje³ Komisijos prašoma „glaudžiai bendradarbiaujant su valstybėmis narėmis ir remiantis įrodymais, vykdyti tolesnę veiklą, susijusią su“ pirmiau minėtomis Tarybos išvadomis, „siekiant bendro supratimo Sąjungos lygmeniu dėl požiūrio į veiksmingus, įtraukius ir dalyvavimu pagrįstus nuotolinio mokymosi procesus“;
3. 2021–2027 m. skaitmeninio švietimo veiksmų plane išdėstyta kokybiško, įtraukaus ir prieinamo skaitmeninio švietimo Europoje Europos Komisijos vizija. Tai raginimas glaudžiau bendradarbiauti Europos lygmeniu, kad būtų galima pasimokyti iš COVID-19 pandemijos patirties ir švietimo bei mokymo sistemas pritaikyti prie skaitmeninio amžiaus. Plane akcentuojamas technologijų potencialas sudaryti palankesnes sąlygas labiau prieinamam, lankstesniam, labiau individualiems poreikiams pritaikytam ir į besimokančiuosius orientuotam mokymuisi. Juo siekiama pašalinti nelygybę švietimo ir mokymo srityje, kai trūksta skaitmeninių įgūdžių ir kompetencijų, galimybės naudotis tinkamomis priemonėmis ir patikimo interneto ryšio. Plane pabrėžiama, kad švietimo ir mokymo sistemose reikia stiprinti skaitmeninius pajėgumus;

³ OL C 415, 2020 12 1, p. 22.

4. vienas iš Europos švietimo erdvės, kurioje būtų galima „išnaudoti visą švietimo ir kultūros potencialą, skatinantį darbo vietų kūrimą, socialinį teisingumą bei aktyvų pilietiškumą, ir padedantį patirti visą Europos tapatybės įvairovę“⁴, tikslų – skatinti kompetencijų ugdymą. Tarybos rezoliucijoje dėl Europos bendradarbiavimo švietimo ir mokymo srityje strateginės programos siekiant sukurti Europos švietimo erdvę ir imtis veiksmų vėlesniu laikotarpiu (2021–2030 m.)⁵ nurodoma, kad pagrindinis Europos bendradarbiavimo švietimo ir mokymo srityje siekis turėtų būti remti tolesnį švietimo ir mokymo sistemų plėtojimą valstybėse narėse, tomis sistemomis siekiant užtikrinti visų piliečių asmeninę, socialinę ir profesinę realizaciją, kartu propaguojant demokratines vertybes, lygybę, socialinę sanglaudą, aktyvų pilietiškumą ir kultūrų dialogą, taip pat tvarų ekonomikos klestėjimą, žaliąją ir skaitmeninę pertvarką ir įsidarbinimo galimybes;
5. pagal pirmąjį Europos socialinių teisių ramsčio⁶ principą kiekvienas turi teisę į kokybišką ir įtraukų švietimą, mokymą ir mokymąsi visą gyvenimą, kad galėtų išsaugoti ir įgyti įgūdžius, leidžiančius visavertiškai dalyvauti visuomenės gyvenime ir sėkmingai valdyti savo statuso pokyčius darbo rinkoje. Ramsčio 11 principe teigiama, kad vaikai iš socialiai remtinės aplinkos turi teisę į specialias lygių galimybių skatinimo priemones. Veiksmingas šių principų įgyvendinimas labai priklauso nuo valstybių narių ryžto ir veiksmų. Nacionalinius veiksmus gali papildyti ES lygmens veiksmas, o savo indėlį Komisija pristatė Europos socialinių teisių ramsčio veiksmų plane⁷;

⁴ COM(2017) 673 final.

⁵ OL C 66, 2021 2 26, p. 1.

⁶ OL C 428, 2017 12 13, p. 10.

⁷ COM(2021) 102 final.

6. Europos įgūdžių darbotvarkėje⁸ apibrėžiami veiksmai, kurių tikslas yra padėti pavieniams asmenims ir įmonėms įgyti daugiau bei geresnių įgūdžių ir juos panaudoti, stiprinant tvarų konkurencingumą ir užtikrinant didesnę atsparumą krizių akivaizdoje, remiantis patirtimi, įgyta per COVID-19 pandemiją; jame taip pat siūloma, kad moksliniams tyrimams ir inovacijoms skirtais veiksmais būtų skatinamas ugdymas gamtos mokslų, technologijų, inžinerijos ir matematikos srityje;
7. Tarybos rekomendacijoje, kuria nustatoma Europos vaiko garantijų sistema⁹, valstybių narių prašoma vaikams, kuriems reikia pagalbos (t. y. kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis), užtikrinti veiksmingą ir nemokamą galimybę gauti švietimo paslaugas ir dalyvauti mokyklinėje veikloje. ES vaiko teisių strategijoje¹⁰ raginama stiprinti įtraukų ir kokybišką ugdymą;
8. sparčiai kintančiame pasaulyje, kuriame viskas glaudžiai susiję, kiekvienam žmogui reikia įgyti įvairių kompetencijų ir nuolat jas tobulinti visą gyvenimą. Europos orientaciniuose metmenyse dėl bendrųjų mokymosi visą gyvenimą kompetencijų¹¹ apibrėžtomis bendrosiomis kompetencijomis siekiama sukurti pagrindą, padėsiantį siekti lygesnės ir demokratiškesnės visuomenės. Jos dera su integracinio ir tvaraus augimo, socialinės sanglaudos ir tolesnio demokratinės kultūros plėtojimo poreikiais;

⁸ COM(2020) 274 final.

⁹ OL L 223, 2021 6 22, p. 14.

¹⁰ COM(2021) 142 final.

¹¹ OL C 189, 2018 6 4, p. 7.

9. Tarybos rekomendacijoje dėl bendrųjų mokymosi visą gyvenimą gebėjimų¹² teigiama, kad kompetencijų ugdymas palengvinamas propaguojant įvairius mokymosi metodus ir aplinkas, įskaitant tinkamą skaitmeninių technologijų naudojimą, teikiant paramą pedagoginiams darbuotojams ir kitiems suinteresuotiesiems subjektams, remiantiems mokymosi procesus, įskaitant šeimas, remiant ir toliau tobulinant įvairiose struktūrose įgytų bendrųjų kompetencijų vertinimą ir patvirtinimą, taip pat stiprinant švietimo, mokymo ir mokymosi struktūrų sąsajas visais lygmenimis ir įvairiose srityse;
10. Tarybos rekomendacijoje dėl profesinio rengimo ir mokymo siekiant tvaraus konkurencingumo, socialinio sąžiningumo ir atsparumo¹³ siūloma atnaujinta ES profesinio rengimo ir mokymo politikos vizija, įskaitant jos skaitmenizaciją ir mišriojo mokymosi naudojimą. Osnabriuko deklaracijoje dėl profesinio rengimo ir mokymo kaip ekonomikos atsigavimą ir teisingą perėjimą prie skaitmeninės ir žaliosios ekonomikos įgalinančios priemonės teigiama, kad svarbų ir papildomąjį vaidmenį gali atlikti skaitmeninis mokymasis¹⁴;
11. Tarybos išvadose dėl Europos mokytojų ir dėstytojų ateities¹⁵ pripažįstama, kad mokytojai, dėstytojai ir mokyklų vadovai yra būtina švietimo ir mokymo varomoji jėga – jie turėtų būti įtraukti į švietimo ir mokymo politikos rengimą, kad galėtų savarankiškai taikyti šią politiką praktikoje, tačiau juos taip pat reikia remti taikant visapusišką požiūrį į jų pirminį rengimą, įvadinius kursus ir tęstinį profesinį tobulėjimą;

¹² OL C 189, 2018 6 4, p. 1.

¹³ OL C 417, 2020 12 2, p. 1.

¹⁴ Patvirtinta 2020 m. lapkričio 30 d.

¹⁵ OL C 193, 2020 6 9, p. 11.

12. dėl pandemijos dar labiau padidėjo ilgą laiką buvęs susirūpinimas fizine, psichikos ir emocine vaikų ir jaunimo gerove. Visiems vaikams ir jaunuoliams turėtų būti teikiama parama, kurios jiems reikia siekiant sveikos ir aktyvios gyvensenos¹⁶, skatinant teigiamus viso gyvenimo įpročius, ir sudarytos sąlygos dalyvauti įvairioje sporto ir kitoje fizinėje veikloje, kuri gerina motoriką ir stiprina psichikos bei emocinę gerovę. Taip pat reikia remti vaikų ir jaunuolių psichikos ir emocinę gerovę mokantis, įskaitant mokymosi užduotis sudėtingomis aplinkybėmis ir supratimą apie saugų ir atsakingą elgesį internete¹⁷. Parama reikalinga ir tiems besimokantiems asmenims, kurie daug laiko praleidžia be savo šeimų, bendraamžių ar mokyklos darbuotojų paramos. Be to, svarbu nustatyti tobulintinas ir taisytinas sritis, kad būtų atsižvelgta į prarastas mokymosi galimybes ir poveikį gerovei;
13. visiškai pripažįstant tiesioginio mokymosi, mokymosi įvairiais būdais ir skirtingoje aplinkoje, įskaitant mokyklą, namus, lauko aplinką, kultūros objektus, darbo vietas ir skaitmeninę aplinką, vertę, galima motyvuoti vaikus ir jaunuolius aktyviau ugdyti plataus pobūdžio kompetencijas. Tai savo ruožtu gali padėti jiems suprasti formaliojo švietimo ir mokymo svarbą jų gyvenimui visuomenėje ir dėl to tapti motyvuotiems, taip pat padėti jiems dar aktyviau domėtis vietos ir pasauliniais iššūkiais, pavyzdžiui, susijusiais su tvarumu, aplinka ir klimato kaita;

¹⁶ Pavyzdžiui, ES lygmeniu Europos Komisija pradeda iniciatyvą „HealthyLifestyle4All“ – dvejų metų kampaniją, kuria siekiama sportą ir aktyvią gyvenseną susieti su sveikatos, maisto ir kita politika.

¹⁷ Žr. Jungtinio tyrimų centro ataskaitą „The likely impact of COVID-19 on education: Reflections based on the existing literature and recent international datasets“ (Tikėtinas COVID-19 poveikis švietimui: svarstymai remiantis dabartine literatūra ir naujausiais tarptautiniais duomenų rinkiniais) (Di Pietro, G., Biagi, F., Dinis Mota Da Costa, P., Karpinski, Z. ir Mazza, J., 2020 m.).

14. teisė į mokslą yra viena iš pagrindinių žmogaus teisių ir viena iš vaiko teisių. Galimybė gauti išsilavinimą turi būti užtikrinta nepriklausomai nuo aplinkos, kurioje jis teikiamas – mokykloje, kitoje fizinėje aplinkoje, nuotoliniu būdu arba derinant visus šiuos būdus, – ir nepriklausomai nuo skirtingų asmeninių ir socialinių besimokančių asmenų aplinkybių. Net ir be pandemijos konteksto, mišriojo mokymosi metodai, kartu visiškai pripažįstant mokymo mokykloje ir tiesioginio mokymo vertę, yra galimybė pagerinti švietimo ir mokymo kokybę, padidinti jo aktualumą ir įtraukumą, pavyzdžiui, sudaryti geresnes galimybes mokytis kaimo ir atokiose vietovėse, įskaitant atokiausius regionus ir salų bendruomenes, taip pat kitiems besimokantiems asmenims, kurie (laikiniai) negali nuolat lankyti mokyklos – klajoklių bendruomenių nariams ar mobiliems darbuotojams, jauniems prižiūrintiesiems asmenims, tiems, kurie turi sveikatos problemų arba yra ligoninėse ir priežiūros centruose, tiems, kurie dalyvauja intensyviuose mokymuose, ir tiems, kurie dalyvauja profesiniame rengime ir mokyme arba dirba apmokamą darbą. Visa aplinka ir priemonės turėtų būti vienodai prieinamos mažumų grupėms, vaikams ir jaunuoliams su negalia ir iš socialiai bei ekonomiškai nepalankios aplinkos ir neturėtų sukelti diskriminacijos ar segregacijos;
15. taikant mišriojo mokymosi metodus pripažįstama mokyklos, kaip bendros asmeninei ir socialinei sąveikai skirtos erdvės, vertė – tai yra svarbu pažinimui, nes padeda suprasti ir įprasmiti pasaulį. Šiuo požiūriu svarbi tiek mokyklų architektūra, tiek mokyklų erdvės projektavimas;
16. taikant mišriojo mokymosi metodus galima paskatinti plataus pobūdžio kompetencijų ugdymą, atsižvelgiant į įvairias mokymosi užduotis ir priemones, kurias jie gali aprėpti. Skaitmeninių technologijų naudojimas, įskaitant prietaisų sujungimą internete, gali palengvinti besimokančiojo sąveiką su kitais besimokančiais asmenimis, interaktyvų naudojimąsi mokymosi programomis ir kitais informacijos šaltiniais, taip pat gali padėti mokytis tiesiogiai ir įvairiose aplinkose. Skaitmeninių ir su duomenimis susijusių kompetencijų įgijimas gali būti palengvintas taikant mišriojo mokymosi metodus. Papildomai naudojant mokslinę įrangą, atvirojo švietimo išteklius, amatų įrankius, kasdieniame gyvenime randamus ir naudojamus objektus, paskelbtus tekstus ir rašymo bei vaizduojamojo meno priemones, galima remti kūrybiškumą ir asmeninę išraišką tiek individualiai, tiek dirbant grupėje;

17. norint taikyti mišriojo mokymosi metodus reikia laikytis nuoseklaus visą sistemą aprėpiančio požiūrio, kad būtų sudarytos palankios sąlygos. Šiuo tikslu, be kita ko, turi būti įtraukiami įvairių kompetencijos sričių specialistai ir skatinama bendradarbiauti su bendruomene – taip puoselėjama bendra atsakomybė už vaikų ir jaunimo ugdymą. Sistemingų priemonių, kuriomis remiami mišriojo mokymosi metodai, veiksmingumas taip pat priklausys nuo įvairių ekosistemos elementų ryšių ir ryšių tarp vietos, regioninių ir nacionalinių švietimo ir mokymo institucijų formavimo ir rėmimo, nuo švietimo išteklių sektoriaus (teikiančio technologijų, leidybos ir kitą mokymo programoms reikalingą įrangą), mokslinių tyrimų, švietimo ir mokymo įstaigų, bendruomenių, pilietinės visuomenės organizacijų ir iniciatyvų, taip pat šeimų ir pačių besimokančių asmenų, nepriklausomai nuo jų poreikių ar gebėjimų lygio;
18. mišriojo mokymosi metodai yra plačiai paplitusi pirminio profesinio rengimo ir mokymo praktika¹⁸; tačiau dėl su pandemija susijusių apribojimų sumažėjo institucijų ir organizacijų gebėjimas užtikrinti mokymąsi darbo vietoje ir palaikyti ryšį su profesijos mokytojais ir mentorais, be to, tai turėjo įtakos pameistrystės paslaugų teikimui. Sumažėjus galimybių gauti praktinės patirties, išryškėjo žinomas poreikis profesinio rengimo ir mokymo srityje naudotis skaitmeninėmis technologijomis, įskaitant skaitmeninius prietaisus ir mokymosi platformas, e. portfelius, taip pat papildytąją realybę ir virtualiąją realybę modeliavimui. Dėl to taip pat tapo dar svarbiau suprasti, kaip skaitmeninės technologijos naudojamos mokantis įvairioje aplinkoje (pvz., mokykloje arba mokomosios praktikos metu), ir koordinuoti su tuo susijusius veiksmus, kad besimokantys asmenys būtų parengti gyvenimui ir būsimai darbo rinkai;

¹⁸ Pirminis profesinis rengimas ir mokymas paprastai vykdomas vidurinio ugdymo lygmeniu ir jau turint vidurinį išsilavinimą – prieš studentams pradėdant profesinį gyvenimą. Jis vykdomas arba mokyklos aplinkoje (daugiausia klasėse), arba darbo vietoje, pavyzdžiui, mokymo centruose ir įmonėse – tai priklauso nuo nacionalinių švietimo bei mokymo sistemų ir ekonominių struktūrų.

19. neformaliojo mokymosi svarba ir aktualumas išryškėja iš patirties, įgytos dirbant su jaunimu, vykdant savanorišką veiklą ir dalyvaujant kultūrinėje veikloje, įskaitant mėgėjišką sportą. Neformaliajam mokymuisi tenka svarbus vaidmuo remiant svarbiausių tarpasmeninių, komunikacinių, kognityvinių ir asmeninių įgūdžių, įskaitant kūrybiškumą, ugdymą – šie įgūdžiai palengvina jaunuolių perėjimą į suaugusiųjų gyvenimo, aktyvaus pilietiškumo ir profesinio gyvenimo etapą¹⁹. Nustatant naujus mokymosi būdus, be kita ko, turi geriau bendradarbiauti formaliojo ir neformaliojo mokymosi struktūros²⁰;
20. šioje rekomendacijoje visapusiškai laikomasi subsidiarumo ir proporcingumo principų. Joje pripažįstama, kad švietimo ir mokymo įstaigų savarankiškumo lygis valstybėse narėse labai skiriasi. Kai kuriose valstybėse narėse švietimo ir mokymo įstaigoms, mokytojų rengimo institucijoms, taip pat mokytojams ir profesijos mokytojams suteikta daug savarankiškumo. Rekomendacija bus įgyvendinama atsižvelgiant į nacionalines aplinkybes.

¹⁹ Tarybos išvados dėl darbo su jaunimu vaidmens padedant jaunuoliams ugdyti esminius gyvenimo įgūdžius, kurie palengvina jų sėkmingą perėjimą į suaugusiųjų gyvenimą, aktyvų pilietiškumą ir profesinį gyvenimą (OL C 189, 2017 6 15, p. 30).

²⁰ Tarybos išvados dėl mėgėjiško sporto vaidmens didinimo ugdant universaliuosius gebėjimus, ypač tarp jaunimo (OL C 172, 2015 5 27, p. 8).

Atsižvelgiant į toliau pateikiamą mišriojo mokymosi apibrėžtį:

šioje rekomendacijoje mišrusis mokymasis formaliojo švietimo ir mokymo srityje apima įvairius metodus ir turi būti suprantamas kaip mokykla (pradinio ir vidurinio ugdymo srityje, įskaitant profesinį rengimą ir mokymą), mokytojas ir profesijos mokytojas arba besimokantis asmuo, kurie mokymosi procese naudojami daugiau nei vienu mokymosi metodu:

- derina mokyklos ir kitas fizines aplinkas už mokyklos ribų (dalyvaujant mokytojui ir (arba) profesijos mokytojui, arba atskirtas erdvė ir (arba) nuotolinio mokymosi laiku);
- derina įvairias mokymosi priemones – jos gali būti skaitmeninės (įskaitant mokymąsi internetu) ir neskaitmeninės.

Remdamiesi savo profesine pedagogine nuovoka, mokytojai, profesijos mokytojai ir mokyklos atrinks šiuos metodus ir sudarys palankesnes sąlygas jais naudotis – tai vienos iš įtraukiančių ir veiksmingų mokymosi užduočių, kuriomis remiamas plataus pobūdžio kompetencijų ugdymas, atsižvelgiant į besimokančių asmenų amžių, gebėjimus bei aplinkybes ir numatomus mokymosi rezultatus.

Kitos fizinės aplinkos gali būti, pavyzdžiui: namai, ligoninės (sergančių ar sužeistų vaikų atveju), tačiau taip pat kultūros ir atminties institucijos, ūkiai, įmonės ir kitos darbo vietos, gamta ir laukas, sporto ir jaunimo erdvės.

Nuotolinis mokymasis apibrėžiamas kaip mokymasis, kurio metu mokytojas ir (arba) profesijos mokytojas nuo besimokančio asmens atskiriamas erdvė ir (arba) laiku, atsižvelgiant į nacionalines aplinkybes.

Mokymasis internetu apibrėžiamas kaip mokymasis, kurio metu naudojamos skaitmeninėmis technologijomis siekiant sujungti įvairius prietaisus ir palengvinti besimokančio asmens ir mokytojų, profesijos mokytojų ar kitų pedagoginių darbuotojų arba kitų besimokančių asmenų sąveiką, kuria siekiama gauti mokymosi turinį ar kitą informaciją mokymosi programų tikslams pasiekti.

Skaitmeninio mokymosi priemonės gali būti, pavyzdžiui: išmaniosios lentos ir projektoriai, skirti bendradarbiavimui klasėse, nešiojamieji prietaisai, planšetiniai kompiuteriai ir skreitiniai kompiuteriai su taikomosiomis programomis, skirtomis darbo planavimui, nagrinėjimui ir dalijimuisi juo, televizija ir radijas programoms žiūrėti ir klausyti, taip pat papildytosios realybės ir virtualiosios realybės priemonės ir taikomosios programos didesniai interaktyvumui užtikrinti. Skaitmeninio mokymosi priemonės ne visada turi būti prijungtos prie interneto.

REKOMENDUOJA, KAD VALSTYBĖS NARĖS:

1. Vadovaudamasi patirtimi, įgyta per COVID-19 krizę, remtų švietimo ir mokymo sistemų atsigavimą ir pasirengimą įvertindamos pandemijos pasekmes besimokantiems asmenims, mokytojams, profesijos mokytojams ir kitiems pedagoginiams darbuotojams, plėtotų labiau ilgalaikį strateginį požiūrį į mišrųjį mokymąsi ir remtųsi sėkmingomis inovacijomis, įdiegtomis arba išbandytomis per pandemiją, kad pasidalytų gerąja praktika ir įvertintų jos mastą, laikydamosi šioje rekomendacijoje išdėstytų principų²¹. Šios inovacijos ne pakeičia mokyklą ir tiesioginį mokymąsi, bet juos papildo.

²¹ Komisijos tarnybų dariniame dokumente (SWD (2021) 219 final) pristatyta mišriojo mokymosi sistema gali būti pagrindas konkreitiems veiksams, pritaikytiems prie šalių aplinkybių.

2. Remtų besimokančius asmenis apsvarstydamos galimybę taikyti šias priemones:

Kaip tiesioginį atsaką į krizę

- a) suteikti papildomų mokymosi galimybių ir tikslinę paramą besimokantiems asmenims, kad būtų kompensuotas mokymosi praradimas dėl dalinio mokyklų uždarymo ir tiesioginio mokymo apribojimų, visų pirma tiems, kurie turi mokymosi sutrikimų, specialiųjų ugdymosi poreikių, priklauso palankių sąlygų neturinčioms grupėms arba yra kitaip nukentėję nuo švietimo ir mokymo procesų sutrikimo. Tai galėtų apimti, pavyzdžiui, aktyviau teikiamą individualią paramą ir asmeninį mokymą, mentorystės sistemas (įskaitant tarpusavio mentorystę), įtraukias mokymosi bendruomenes, papildomus klasei skirtus mokytojų išteklius (pvz., bendrą mokymą), didesnę konsultavimo paramą, papildomą mokymosi laiką per mokslo metus ir (arba) atostogų laikotarpiu ir galimybę naudotis papildomomis mokymosi aplinkomis, tokiomis kaip viešosios bibliotekos ir bendruomenės erdvės, taip pat gauti popamokines paslaugas su pedagogų pagalba;
- b) teikti pirmenybę besimokančių asmenų ir jų šeimų fizinei ir psichikos gerovei. Tai galėtų apimti: psichologinės paramos stiprinimą ir psichikos sveikatos gairių rengimą; besimokančių asmenų gerovės ir kovos su patyčiomis politikos įtraukimą į mokyklų tikslus; stebėsenos ir kokybės užtikrinimo procesus (kaip reguliaraus kokybės užtikrinimo ar mokyklų inspektavimo veiklos dalį arba atliekant specialius mokyklų padėties vertinimus pandemijos kontekste); specialių darbuotojų paskyrimą arba palankesnių sąlygų sudarymą kreiptis į kvalifikuotus psichikos sveikatos ir pagalbos specialistus ir naudotis tokiomis paslaugomis;

- c) skatinti visų besimokančių asmenų ir jų šeimų skaitmeninių įgūdžių ir kompetencijų ugdymą atsižvelgiant į skaitmeninę atskirtį ir skaitmeninę lyčių atskirtį, kartu kovojant su visais stereotipais ir šališkumu, įskaitant lyčių stereotipus ir šališkumą lyčių atžvilgiu, ir stiprinti švietimo ir mokymo sistemų skaitmeninius pajėgumus skatinant investicijas mokyklos ir bendruomenės lygmenimis į turimus įrenginius bei junglumą ir suteikiant galimybes tobulinti skaitmeninius įgūdžius ir kompetencijas, įskaitant technologijų naudojimą komunikacijai, savarankiškam ir bendradarbiaujamajam mokymuisi ir įsivertinimui siekiant gerinti tolesnį mokymąsi. Įgyvendinant nacionaliniuose ir Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės planuose numatytas investicijas ir reformas užtikrinama, kad visi besimokantys asmenys galėtų naudotis būtina įranga ir mokymosi galimybėmis;

Siekiant remti švietimo ir mokymo atsigavimą ir labiau ilgalaikį pasirengimą

- d) išnagrinėti būdus, kaip plėtoti mišriojo mokymosi metodus pradinio ir vidurinio ugdymo srityje, įskaitant profesinį rengimą ir mokymą, kad tai būtų naudinga visiems besimokantiems asmenims, ir užtikrinti ilgalaikį teigiamą poveikį mokymui ir mokymuisi, pritaikytiems prie besimokančių asmenų amžiaus, gebėjimų, konkrečių poreikių ir mokymosi tikslų, kartu visapusiškai pripažįstant mokymosi mokykloje ir tiesioginio mokymosi vertę. Šiuo tikslu, be kita ko, galėtų būti aktyviau kuriamos ir geriau įtvirtinamos įvairios mokymosi priemonės, kad būtų sudarytos sąlygos tyrimams ir raiškai, įskaitant gamtamokslinio, skaitmeninio ir žiniasklaidos priemonių naudojimo raštingumo ugdymą; mokymosi įvairiose aplinkose siekiant praplėsti mokymosi patirtį rėmimą; tinkamos pusiausvyros tarp mokytojų ir mokinių vedamo mokymosi, taip pat tarp bendradarbiaujamojo ir savarankiško mokymosi sukūrimą; mokymosi metodų nagrinėjimą, kad naujos galimybės taptų patrauklios ir būtų pasiūlyti geresni mokymosi sprendimai tiek besimokantiems asmenims, tiek mokytojams;

- e) naudoti mišriojo mokymosi metodus kaip būdą remti besimokančių asmenų gerovę, savarankiškumą ir individualų mokymąsi (atsižvelgiant į besimokančių asmenų amžių, gebėjimus ir konkrečius mokymosi poreikius) ir ugdyti jų asmenines, socialines ir mokymosi mokytis kompetencijas (vieną iš aštuonių bendrųjų mokymosi visą gyvenimą gebėjimų²², kuris ir toliau plėtojamas pagal Komisijos parengtą Europos pagrindų iniciatyvą „LifeComp“²³).

3. Remtų mokytojus ir profesijos mokytojus apsvarstydamos galimybę taikyti šias priemones:

Kaip tiesioginį atsaką į krizę

- a) remti mokytojų įsivertinimą skaitmeninių technologijų naudojimo atžvilgiu, taip pat kvalifikacijos kėlimo kursus ir kitų formų mokytojams ir profesijos mokytojams skirtą profesinį mokymąsi, siekiant padėti jiems naudotis skaitmeninėmis programomis ir priemonėmis ir jas įtraukti į mokymą²⁴. Kurti ir platinti internetinius ir įprastus pedagoginius modulius bei išteklius, kurie padėtų mokytojams ir profesijos mokytojams pritaikyti savo mokymo metodus ir praktiką prie mišriojo mokymo metodų²⁵, remiantis jų patirtimi bei grįžtama informacija, ir palaikyti ryšius su jais naujų priemonių ir medžiagos naudojimo klausimais, įskaitant tai, kaip saugiai ir etiškai veikti skaitmeninėje aplinkoje ir kaip padėti mokiniams tai daryti;

²² 2018 m. gegužės 22 d. Tarybos rekomendacija dėl bendrųjų mokymosi visą gyvenimą gebėjimų (OL C 189, 2018 6 4, p. 1).

²³ „LifeComp“ sudaro trys susijusios kompetencijų sritys: asmeninės, socialinės ir mokymosi mokytis. Kiekviena sritis apima tris kompetencijas: savireguliacijos, lankstumo, gerovės (asmeninė sritis), empatijos, bendravimo, bendradarbiavimo (socialinė sritis), augimo mąstysenos, kritinio mąstymo ir mokymosi valdymo (mokymosi mokytis sritis). „LifeComp“ kompetencijos taikomos visose gyvenimo srityse ir gali būti įgyjamos visą gyvenimą per formalųjį švietimą, savišvietą ir neformalųjį švietimą (<https://ec.europa.eu/jrc/en/lifecomp>).

²⁴ 2021 m. spalio 5 d. Europos Komisija pristatė naują priemonę SELFIE mokytojams, kuri gali padėti pedagogams planuojant savo skaitmeninių kompetencijų ugdymą.

²⁵ Platforma „School Education Gateway“ jau apima tam tikrus mišriojo mokymosi išteklius, skirtus mokytojams ir profesijos mokytojams.

- b) vis daugiau dėmesio skirti mokytojų ir profesijos mokytojų, mokyklų vadovų ir kitų pedagoginių darbuotojų gerovei ir profesinės veiklos kokybei, siekiant sumažinti stresą ir užkirsti kelią perdegimui. Tai galėtų apimti šiuos veiksmus: sudaryti palankesnes sąlygas kreiptis į kvalifikuotus psichikos sveikatos ir pagalbos specialistus ir naudotis tokiomis paslaugomis; skatinti tarpusavio paramos plėtojimą ir (arba) organizavimą siekiant sumažinti stresą; ir pirminio mokytojų rengimo bei tęstinio profesinio tobulėjimo programose numatyti didesnes mokymo galimybes atsparumo ir (arba) psichikos gerovės klausimais;

Siekiant remti mokytojų ir profesijos mokytojų atsigavimą ir labiau ilgalaikį pasirengimą

- c) įtraukti mišriojo mokymosi metodus į pirminio mokytojų rengimo²⁶ ir tęstinio profesinio tobulėjimo²⁷ programas, siekiant padėti pedagoginiams darbuotojams atitinkamai pritaikyti mokymosi planą pagal savo profesinį kontekstą ir padėti įgyti kompetenciją sudaryti palankesnes sąlygas mokymuisi įvairiose vidaus ir išorės aplinkose, naudojantis įvairiomis priemonėmis ir vykdant įvairias užduotis;
- d) suteikti prieigą prie kompetencijos centrų ir tinkamų išteklių, kurie nukreipia ir pagerina mišriojo mokymosi metodus. Remti švietimo ir mokymo darbuotojus, kad jie plėtotų mišriojo mokymosi metodus savo konkrečioje situacijoje per darbuotojų mainus ir tarpusavio mokymąsi, kurti stiprias mokyklų komandas pasitelkiant bendradarbiaujamąjį mokymąsi, tinklus, bendradarbiavimo projektus ir praktikos bendruomenes;
- e) parengti gaires dėl naujo požiūrio į vertinimą ir baigiamuosius egzaminus, be kita ko, internetu, naudojantis tinkamomis ugdomojo ir apibendrinamojo vertinimo priemonėmis, kurios tinka skirtingiems lygmenims ir mokymosi struktūroms švietimo ir mokymo srityje;

²⁶ Formalių studijų laikotarpis, siekiant įgyti pripažintą kvalifikaciją ir įsidarbinti mokytoju. Tokį rengimą paprastai siūlo universitetų ugdymo skyriai arba nepriklausomos mokytojų rengimo institucijos (plg. Tarnybų darbiniame dokumente (SWD (2021) 219 final) pateiktą žodynėlį).

²⁷ Mokymasis, kuriame specialistai dalyvauja bet kuriame savo karjeros etape, siekdami tobulinti savo praktinę patirtį (plg. Tarnybų darbiniame dokumente (SWD (2021) 219 final) pateiktą žodynėlį).

- f) skatinti pedagoginius darbuotojus dalyvauti tiriamuosiuose projektuose ir moksliniuose tyrimuose, įskaitant užduočių naudojimo kitose mokymosi aplinkose testavimą ir skaitmeninių technologijų naudojimą mokymosi ir mokymo procesams remti.

4. Remtų mokyklas apsvairstydamos galimybę taikyti šias priemones:

Kaip tiesioginį atsaką į krizę

- a) teikti mišriojo mokymosi metodams skirtas priemones ir išteklius, taip pat gaires mokykloms dėl efektyvaus jų naudojimo²⁸;
- b) mobilizuoti ar įdarbinti papildomų darbuotojų, kad būtų suteikta daugiau laiko individualiai pagalbai mokykloje ir po pamokų, jei įmanoma;
- c) remti veiksmingą skirtingų švietimo ir mokymo paslaugų teikėjų, be kita ko, iš vietos ir regionų valdžios institucijų, verslo, profesinių asociacijų, meno, kultūros paveldo, sporto, gamtos, aukštojo mokslo sričių, ir mokslo tiriamųjų įstaigų, pilietinės visuomenės, švietimo išteklių sektoriaus (įskaitant technologijų, leidybos ir kitos mokymo programų įrangos) ir švietimo mokslinių tyrimų partnerystę kuriant infrastruktūrą ir teikiant išteklius;
- d) padėti mokykloms stebėti ir pačioms vertinti savo įtraukties strategijas bei praktiką, susijusias su mišriojo mokymosi metodais, ir imtis reikiamų priemonių trūkumams pašalinti, be kita ko, naudojantis ES priemonėmis²⁹;
- e) padėti tėvams, teisėtiems globėjams ir šeimoms geriau suprasti mokymosi aplinkas, priemones ir užduotis užtikrinant sistemingą komunikaciją ir orientavimą, neužkraunant jiems papildomos naštos;

²⁸ Naudojantis priemone SELFIE galima padėti mokykloms apmąstyti ir rinkti informaciją apie jų dabartinę padėtį ir poreikius. Ši priemonė yra modulinė ir kiekviena mokykla gali ją pritaikyti atsižvelgdama į savo konkrečią situaciją.

²⁹ Europos priemonių rinkinyje mokykloms „Įtraukiojo švietimo skatinimas ir mokyklos nebaigusiu asmenų skaičiaus mažinimas“ siūloma daugybė išteklių ir praktinių pavyzdžių, taip pat mokyklų įsivertinimo priemonė.

Siekiant remti labiau ilgalaikį atsigavimą ir gerinti pajėgumus organizaciniams pokyčiams įgyvendinti

- f) investuoti į mokyklos ir nuotolinio mokymosi aplinkai skirtą spartųjį interneto ryšį, nes nuo jo priklauso mokymasis internetu, kartu parengiant techninės infrastruktūros priežiūros ir modernizavimo planus;
- g) kai įmanoma, laikantis nacionalinės ir regioninės teisės aktų bei atsižvelgiant į aplinkybes, suteikti tinkamą savarankiškumą mokyklos lygmens (mokyklų tarybų, direktorių, vadovų) sprendimams priimti, siekiant palengvinti naujovių diegimą, reagavimą ir prisitaikymą prie vietos ir regioninių poreikių;
- h) remti mokyklų vadovus, kurie yra itin svarbūs valdant organizacinius pokyčius ir nuolatinį tobulinimą, suteikiant jiems specialias profesinio tobulėjimo galimybes ir gaires, kad jie galėtų atlikti savo pareigas. Padėti mokykloms ir susijusiems švietimo ir mokymo paslaugų teikėjams apsvarstyti mišriojo mokymosi metodus strateginio planavimo ir mokyklos tobulinimo procesuose, kurie gali apimti įsivertinimo priemonių naudojimą;
- i) remti įvairių suinteresuotųjų subjektų, įskaitant šeimas, dalyvaujančių mokyme mokykloje bei kitoje fizinėje aplinkoje ir nuotoliniu būdu, dialogą ir tinklaveiką, kad jie iš įvairių šaltinių gautų atsiliepimų ir pasisemtų idėjų plėtojimui ateityje. Tai taip pat turėtų apimti dialogą, gaires ir strategijas, skirtas užtikrinti vaikų ir jaunuolių saugą, jų duomenų konfidencialumą bei apsaugą ir jų saugumą bei privatumą skaitmeninėje erdvėje;
- j) kai įmanoma, dalį mokyklos vidaus ir (arba) išorės peržiūros ir kokybės užtikrinimo mechanizmų naudoti mokymosi aplinkos ir priemonių derinimui, įtraukiant kitų paslaugų teikėjų (ne mokyklos) vertinimą ir (arba) vertinimą per kitus paslaugų teikėjus.

5. Visapusiškai išnaudoti ES lėšas ir kompetenciją reformoms ir investicijoms į infrastruktūrą, priemones ir pedagogiką, kad būtų padidintas ateičiai pasiruošusių mokyklų atsparumas ir pasirengimas, visų pirma „Erasmus+“, Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę, „Europos socialinį fondą +“, Europos regioninės plėtros fondą (ERPF), Skaitmeninės Europos programą, programą „Europos horizontas“ ir techninės paramos priemonę.
6. Investuoti į politikos iššūkių ir šių iniciatyvų poveikio švietimo ekosistemai mokslinius tyrimus, stebėseną ir vertinimą, kad būtų galima pasinaudoti įgyta patirtimi ir naudotis ja vykdant būsimą politikos reformą, be kita ko, remiantis besimokančių asmenų patirtimi ir surinktais duomenimis, jei jų yra, kad būtų plėtojama patobulintoms mokymosi programoms skirta geriausia praktika ir pritaikyti dirbtinio intelekto sprendimai.
7. Imtis priemonių ir tolesnių veiksmų, susijusių su šios rekomendacijos įgyvendinimu, atsižvelgiant į nacionalines ir regionines švietimo ir mokymo sistemas. Jei tinkama, atsižvelgti į mišriojo mokymo metodus remiančias priemones, numatytas nacionaliniuose veiksmų planuose Europos vaiko garantijų sistemai įgyvendinti.

PRAŠO KOMISIJOS, DERAMAI ATSIŽVELGIANT Į SUBSIDIARUMO PRINCIPĄ IR NACIONALINES APLINKYBES

1. Remti rekomendacijos įgyvendinimą sudarant palankias sąlygas tarpusavio mokymuisi ir mainams tarp valstybių narių ir visų susijusių suinteresuotųjų subjektų nustatant ir toliau plėtojant priemones, naudojantis:
 - i) Europos bendradarbiavimo švietimo ir mokymo srityje strategine programa siekiant sukurti Europos švietimo erdvę ir imtis veiksmų vėlesniu laikotarpiu (2021–2030 m.)³⁰;
 - ii) nauju Europos skaitmeninio švietimo centru ir nauju struktūriniu dialogu su valstybėmis narėmis, kurie bus sukurti pagal 2021–2027 m. skaitmeninio švietimo veiksmų planą, siekiant remti tarpsektorinį bendradarbiavimą skaitmeninio švietimo srityje;
 - iii) ES internetinėmis švietimo ir mokymo platformomis ir bendruomenėmis, įskaitant platformą „School Education Gateway“, „eTwinning“ ir Europos priemonių rinkinį mokykloms „Įtraukiojo švietimo skatinimas ir mokyklos nebaigusių asmenų skaičiaus mažinimas“.
2. Bendradarbiaujant su valstybėmis narėmis padėti plėtoti išteklius, kurie būtų naudojami savanoriškai, pavyzdžiui:
 - i) faktiniais duomenimis grindžiamą rekomendacinę medžiagą apie mokymosi planavimą ir mokyklų veiklos organizavimo praktiką vadovaujantis mišriojo mokymosi metodais, be kita ko, apie galimas skaitmenines priemones, mokymosi vertinimo ir patvirtinimo metodus bei duomenų apsaugą, privatumą ir saugumą internete;
 - ii) kokybiško skaitmeninio švietimo turinio kūrimą ir dalijimąsi juo, taip pat nagrinėjant šiuo metu Komisijos kuriamos Europos skaitmeninio švietimo turinio sistemos potencialą.

³⁰ OL C 66, 2021 2 26, p. 1.

3. Remti mokytojų, profesijos mokytojų ir kitų pedagoginių darbuotojų profesinio tobulėjimo ir mokymosi galimybes:
- i) skatinant atvirus masinio nuotolinio mokymo kursus apie mišriojo mokymosi metodus, skirtus mokytojams, profesijos mokytojams, mokyklų vadovams ir mokytojų rengėjams, kurie būtų rengiami platformoje „School Education Gateway“, ir skatinti platų šių kursų naudojimą mokyklų pedagoginiams darbuotojams;
 - ii) dalytis „Erasmus+“ darbuotojų mainų, projektų ir tinklų gerąja patirtimi, be kita ko, per „eTwinning“ internetinę bendruomenę, būsimas „Erasmus+“ mokytojų akademijas ir profesinės kompetencijos centrus;
 - iii) skatinti naudoti naują mokytojams skirtą internetinę priemonę SELFIE, padedančią jiems apmąstyti savo skaitmeninius įgūdžius ir planuoti tolesnį tobulinimą. Tai grindžiama priemone SELFIE, skirta visam mokyklų skaitmeniniam planavimui, kuris gali padėti remti veiksmingus mišriojo mokymosi metodus, be kita ko, profesinio rengimo ir mokymo srityje.
4. Bendradarbiauti su visais suinteresuotaisiais subjektais, įskaitant programinės ir aparatinės įrangos teikėjus, ieškant būdų tobulinti skaitmeninę infrastruktūrą ir priemones, taip pat gerinti jų naudojimą švietimo ir mokymo srityje; be to, akcentuoti konfidencialumo ir duomenų apsaugos svarbą tame kontekste.
5. Remti iniciatyvas, kuriomis siekiama toliau plėtoti ir skatinti įtraukų, teisingą, kokybišką švietimą ir mokymosi visą gyvenimą galimybes visiems, ypač dėl besimokančių asmenų įtraukties įvairiomis aplinkybėmis, turinčiomis įtakos jų galimybėms naudotis tam tikra mokymosi aplinka ir priemonėmis, ir asmenų, kuriems reikia tikslinės paramos mokymosi procese, įtraukties.

6. Toliau padėti valstybėms narėms vykdyti reformas, kuriomis siekiama gerinti švietimo ir mokymo sistemų kokybę bei įtraukumą ir remti jų skaitmeninę parengtį pagal 2021–2027 m. skaitmeninio švietimo veiksmų plano tikslus.
7. Aptarti mišriojo mokymosi metodų plėtojimo pradinio ir vidurinio ugdymo srityje, įskaitant profesinį rengimą ir mokymą, klausimus reguliariose Europos švietimo erdvės pažangos ataskaitose ir pagal 2021–2027 m. skaitmeninio švietimo veiksmų planą.

Priimta Briuselyje

Tarybos vardu

Pirmininkas
